
UVODNA REČ

O ZAHTEVU KRITIKE

Svesni smo, sve (i svašta) je danas postalo kritika, a status kritičara – pitanje medijske nomenklature, *ad hoc* kvalifikovanja. Takvo proizvoljno „proširivanje“ pojma kritike, koje dominira dobrim delom moderne i, naročito, savremene opšte svesti, ali već i naučnom i edukativnom leksikom, preti da ga isprazni od svakog specifičnog sadržaja, obeznačavanjem potirući njegovu razuđenost, mnogoznačnost i istoričnost. S druge strane, upravo temeljna istorijskofilozofska (samo)kritika pojma kritike, i mimo vremena koje ga je istrošilo do potpune istanjenosti, upitnim je učinila samu njegovu odbranljivost i, u svakom slučaju, njegovu dalju odgovornu upotrebu. Sve strategije proglašenja vekujućeg održanja ili novog naleta ionako uvek drugačije kritike, odatle bi se mogle smatrati već mnogo puta viđenim i stoga unapred derogiranim. I „kritika“ u tom pogledu ne bi bila privilegovana, već bi delila sudbinu mnogih drugih zombi-pojmova koji su postali univerzalno prikladne etikete i susreli se sa svojim ostvarenjem kao sa vlastitom parodiranom „istinom“. Časopis koji stavlja taj pojam u svoj naziv – možda još i više.

Svesni smo, kritička tradicija je sebe dovela u nevolju, pride se i kompromitovala, samo naizgled paradoksalno, svojim uspehom, svojom hipertrofijom, svojom inflacijom. Od kada postoje kursevi kritičkog mišljenja, čak čitava škola, od kada se kritička svest propisuje u pedagoškom pogonu, od kada se oznaka „kritika“ pripisuje analizi ovog ili onog uma koliko i bezvrednom prikazu predstave ili knjige, a titular kritičkog intelektualca rabi pod potpuno nejasnim semantičkim pravilima, možda je bilo uputnije izbeći taj kaučuk termin, tu šifru ni za šta, garanciju još manje, ne dodati još jednu kariku lancu depotenciranja kritike njenom proliferacijom i institucionalizacijom, pred kojima bi ustuknuli svi njeni prepoznatljivi i između sebe veoma udaljeni promoteri i eksponenti iz njenog herojskog doba.

Ali upravo zato što verujemo da se zasnovano može sugerisati izričito napuštanje celokupnog preduzeća kritike ili je proglasiti zastarelom lozinkom i potražiti neku njenu novu inkarnaciju, makar s jednako prava koliko i insistirati na izljušćivanju njenog smislenog i upotrebljivog „racionalno jezgro“, upravo zbog provokativne polifonije koju izaziva, prihvatili smo rizik i odlučili se da nazovemo časopis *Kritika*. I da na jedan bitan način delimo njenu sudbinu. Jer „časno ime“ kritike obavezuje: ono pravda svoje

zvanje i pozvanje, ono zahteva standarde i kada utemeljuje i kada podriva, ono se legitimise tek u izvršenju, tek kada se učini nešto, ne toliko od nje, nego s njom.

Sigurni smo da će čitaoci, možda isto toliko koliko i redakcija *Kritike*, ne samo očekivati nego i *zahtevati* da autori u objavljenim tekstovima budu inovativni i da rezultate svojih istraživanja ne baziraju na već poznatim i naširoko „preoranim“ teorijskim diskursima. Taj zahtev da se ponude inspirativni i argumentovani prilozi smatraće se obavezujućim.

Ali *Kritika* nije samo instanca koja zahteva. I ona sama predstavlja rezultat *zahteva*, zahteva koji se rodio i izronio iz situacije akademske zajednice u Srbiji, zahteva studenata, fakultetskih profesora i asistenata, nezavisnih i institucionalno organizovanih istraživača, najzad i pratilaca i poklonika teorijske misli koji nisu u akademskom pogonu, zahteva da se obrazuje novi časopis koji bi publikovao, dakle iznosio pred zainteresovanu publiku, javnost, autorske radove o aktuelnim tendencijama u filozofiji i teoriji društva na srpskom, hrvatskom, bošnjačkom jeziku – nazovite ga po vašoj volji. Na taj zahtev odgovara izdavač *Kritike*: Institut za filozofiju i društvenu teoriju Univerziteta u Beogradu. Institut već ima svoj časopis – *Filozofija i društvo* – koji je, međutim, odavno internacionalizovan i objavljuje originalne tekstove najuticajnijih mislilaca današnjice samo na stranim jezicima. *Kritika* bi da odgovori na zahtev da se osnuje makar jednako kvalitetan, vrhunski teorijski časopis na „domaćim“ jezicima, pa se na nju može gledati kao na svojevrсни Doppelganger već afirmisane *Filozofije i društva*.

Konačno, zahtev za *Kritikom* ne proizilazi samo iz akademskih sfera, već nju zahteva i socijalni milje naše svakodnevice. Sam *svet* i okolnosti jednog vremena takođe mogu postavljati zahteve: angažovane društvene delatnike prethodno je već angažovao socijalni svet života. Kao društvena bića, uostalom, uvek smo već prethodno angažovani: od rođenja smo bačeni u svet, najpre u ruke bolničkih babica, a potom i u ruke onih koji su nas „očekivali“. Bez tuđih *ruku* na samom početku naših života i bez relacionih struktura u kasnijem, refleksivnom stadijumu egzistencije, pa sve do ruku patologa i grobara – mi smo bez prestanka angažovani. *Kritika* se stoga osetila odgovornom da „položi račun“ o vlastitim uslovima, o vlastitom odredbenom kontekstu – da tematizuje angažovanost i/ili angažman već u svom prvom broju.

Svaka je kritika izraz ili proizvod *zahteva za angažmanom*, ali časopis *Kritika* ovog puta zahteva – pre svega od nas, autora i redakcije – svojevoljni, samostalni i samosvojni filozofski i društvenoteorijski angažman, u uverenju da će svaki novi broj biti bolji od prethodnog.